

УДК 372.8+811.111.7

**ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ:
ОСНОВНІ ПІДХОДИ ТА МЕТОДИ**

Н.В. Яременко

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови для технічних та агробіологічних спеціальностей,
Національний університет біоресурсів та природокористування України
e-mail: iaremenko.nv@gmail.com

**ПРЕПОДАВАНИЕ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ:
ОСНОВНЫЕ ПОДХОДЫ И МЕТОДЫ**

Н.В. Яременко

кандидат педагогических наук, доцент кафедры английского языка для технических и агrobiологических специальностей,
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

**TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN THE CONDITIONS OF EUROINTEGRATION:
MAIN APPROACHES AND METHODS**

Natalia Iaremenko

PhD (Pedagogy), associate professor of the department of English for Technical and Agrobiological Specialities,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Одним з результатів міжнаціональної інтеграції є необхідність усунення мовного бар'єру між її учасниками. Відповідно до цього забезпечення оволодіння іноземною мовою для вільного спілкування є найважливішим завданням системи освіти на сучасному етапі розвитку. У статті здійснено теоретичний аналіз основних підходів до викладання іноземних мов на сучасному етапі з урахуванням євроінтеграційних тенденцій в Україні.

Ключові слова: іноземні мови; підхід; метод; євроінтеграція.

Одним из результатов межнациональной интеграции является необходимость устранения языкового барьера между ее участниками. В соответствии с этим обеспечение овладения иностранным языком для свободного общения является важнейшей задачей системы образования на современном этапе развития. В статье осуществлен теоретический анализ основных подходов к преподаванию иностранных языков на современном этапе с учетом евроинтеграционных тенденций в Украине.

Ключевые слова: иностранные языки; подход; метод, евроинтеграция.

One of the results of interethnic integration is the need to eliminate the language barrier between its participants. According to this, the acquisition of a foreign language for free communication is the most important task of the education system at the present stage of development. The article provides a theoretical analysis of the main approaches to teaching foreign languages at the present stage taking into account the European integration tendencies in Ukraine.

Keywords: foreign languages; approach; method; eurointegration.

Однією з ознак сьогодення стали різноманітні інтеграційні процеси, які визначають сутність сучасного життя в усіх сферах та напрямках. Взаємодія різних соціально-політичних та економічних процесів, перш за все міжнаціонального характеру, стала невід'ємною частиною сучасного світу. В свою чергу інтеграція в культурному полі обумовлює посилення інших інтеграційних процесів.

Одним з результатів міжнаціональної інтеграції є необхідність усунення мовного бар'єру між її учасниками. Відповідно до цього забезпечення оволодіння іноземною мовою для вільного

спілкування є найважливішим завданням системи освіти на сучасному етапі розвитку. Зростання освітнього, виховного й розвивального значення іноземних мов у житті суспільства й кожної людини, а також наявність багатомовного й полікультурного середовища в усіх європейських країнах обумовили поширення спрямованості системи навчання на розвиток індивідуального мовного досвіду особистості.

Практичне вирішення зазначеного питання полягає насамперед у вдосконаленні методики викладання іноземної мови, а також оптимізації науково обґрунтованих та практично перевірених підходів до її вивчення. Зазначена необхідність обумовлена в першу чергу тим, що випускники ВНЗ повинні володіти іноземною мовою на рівні, достатньому для особистісного та професійного спілкування, що потребує підвищення якості навчання та покращення якості знань студентів [2; 3; 4].

Проблема обґрунтованого вибору ефективного підходу при вивченні іноземних мов стає більш актуальною саме у наш час, що знайшло своє відображення у працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Зокрема, Т. Артемчук [1] розглядалися сучасні підходи до вивчення і викладання іноземних мов, О. Коваленко [3] досліджувала зміни у системі освіти у зв'язку із реформами, С. Рябушко [8] досліджувала інтерактивні методи викладання іноземної мови.

Необхідно зазначити, що стрімкий розвиток інтеграційних процесів обумовлює необхідність подальшого дослідження теоретичних основ різноманітних підходів та специфіки їх практичної реалізації у процесі навчання в вищих навчальних закладах України.

Дослідження засвідчило, що у методичній літературі існує досить широкий вибір підходів до викладання іноземних мов в умовах Євроінтеграції. Однак, до найбільш популярних серед викладачів можна віднести комунікативний підхід, який полягає у прищепленні студентам уміння вільно спілкуватися іноземною мовою, охоплюючи як аспекти монологічного, так і діалогічного мовлення.

Науковці зазначають, що комунікативний підхід передбачає передусім поєднання як свідомих, так і підсвідомих компонентів у процесі вивчення іноземної мови. Таким чином процес засвоєння правил оперування іншомовними моделями відбувається одночасно з оволодінням їх комунікативно-мовленнєвою функцією. Поєднуючи в собі досвід соціальної психології та лінгвістики комунікативний підхід відзначає мову в першу чергу як систему комунікації [8].

Базовими засадами комунікативного підходу є:

- розвиток монологічного та діалогічного мовлення студентів;
- організація роботи студентів у парах або малих групах, під час якої молоді люди ситуативно трансформують свої знання або обмінюються ними;
- навчальний матеріал має бути актуальним та не застарілим;
- із самого початку вивчення мови постійно проводиться інтеграція всіх умінь та навичок;
- викладач в першу чергу заохочує студентів до вивчення мови, розвиває їх мовленнєві навички, а виправлення помилок не є головним [4; 8; 9; 10].

У цілому всі завдання, які використовуються у комунікативному підході у вивченні іноземних мов повинні бути комунікативно-спрямовані та налаштовувати студентів на правильне трактування проблемної ситуації, що вимагає розумового напруження та стимулює мовленнєву активність студентів у процесі обговорення початкової проблеми.

Так, працюючи зі студентами – майбутніми фахівцями транспортної галузі, доцільно спочатку визначити слова та терміни, які можуть їм бути потрібні під час професійного спілкування, наприклад *departure, shipment, weight, batch number, bill of entry, by mail, by post, cargo, load, supply, in bond* тощо. Після цього викладач може дати завдання обговорити з клієнтом умови та терміни доставки вантажу, використовуючи активну лексику. Студентам можна також запропонувати роботу у малих групах, завданням яких є провести робочу нараду. У цьому випадку один студент (з більш високим рівнем знань) виступає у ролі керівника, всі інші – співробітники. Якщо студенти володіють мовою досить вільно – завдання можна ускладнити, запропонувавши студентам більшу свободу для фантазії (наприклад, розібрати помилки, які були допущені під час роботи одного із співробітників).

Індивідуальний підхід, який безпосередньо в практичній діяльності тісно поєднується з гуманістичним, спрямований на навчання студентів з високими комунікативними бар'єрами. Підхід

передбачає підбір індивідуальних завдань з розвитку як монологічного, так і діалогічного мовлення. Перш за все це різноманітні повідомлення, доповіді, презентації, які один із членів групи представляє на розсуд аудиторії для подальшого обговорення і, можливо, доповнення.

Індивідуальний підхід відзначає керівну роль впливу суспільства на поведінку особистості та основними принципами наголошує наступні:

- повагу до особистості та її внутрішнього життя;
- широке використання комунікативних вправ;
- проведення роботи у парах і невеличких групах;
- створення сприятливої атмосфери під час навчально-виховного процесу;
- використання взаємодії „викладач-студент” та „студент-студент” як невід’ємної умови навчання;
- спрямування на самореалізацію особистості у процесі вивчення іноземної мови [6].

Зазначимо, що у рамках цього підходу ефективним, на наш погляд, є розподіл студентів на малі групи як з однаковим рівнем знань, так і з різним рівнем знань в залежності від мети заняття. Організуючи комунікативну діяльність студентів, доцільно створювати малі групи з однаковим рівнем знань серед студентів, що сприятиме підвищенню активності кожного студента під час виконання завдання. У цьому випадку вони будуть відчувати себе в однакових умовах та комунікативна діяльність буде проходити жваво. Організуючи роботу з граматичним матеріалом, можна навпаки об’єднати в одній підгрупі студентів з рівнем знань. Тоді, більш сильні студенти під час виконання завдання будуть пояснювати незрозумілі моменти, що також сприяє кращому усвідомленню нового матеріалу.

Іншим підходом до викладання іноземних мов в умовах Євроінтеграції є інноваційний підхід, який перш за все забезпечує позитивну мотивацію здобуття знань з іноземної мови, а також активне функціонування інтелектуальних і вольових якостей, сприяє розвитку творчої особистості та формує стійкий інтерес до предмету. Вивчення іноземної мови з використанням інноваційних методів сприяє формуванню інтересу до мови; позитивному відношенню до її вивчення; стимулює самостійну мовленнєву діяльність студентів, а також надає можливість більш ефективно здійснювати індивідуальний підхід у навчанні. Головними принципами інноваційного підходу у вивченні іноземної мови є:

- сприйняття матеріалу на першому етапі з подальшим відтворенням;
- природне формування навичок мовлення;
- усні навички мови вивчаються головним чином шляхом широкого використання аудіювання;
- значення передусє форми;
- процес навчання повинен забезпечувати уникнення стресів;
- послідовне й доступне засвоєння матеріалу [5].

У рамках інноваційного підходу, доцільно використовувати різні відео-матеріали з подальшим опрацюванням в аудиторії. Причому, ці матеріали можуть стосуватися як майбутньої спеціалізації студентів, так і різних подій, що відбуваються у світі. Студентів з невисоким рівнем знань мови необхідно спочатку ознайомити з ключовими лексичними одиницями, які вживаються у цьому матеріалі, та доволі часто зупиняти просмотр, для його обговорення. Працюючи зі студентами з більш високим рівнем знань, достатньо обговорити ключові моменти після перегляду матеріалу та проаналізувати лексичні одиниці, які зустрічалися у фрагменті відеофайлу.

Дослідження засвідчило, що існують і інші, доволі ефективні підходи до вивчення іноземних мов у умовах Євроінтеграції, до яких можна віднести інформативний, біхевіористський та ситуативний підходи.

Так, характерною рисою інформаційного підходу є максимальна конкретність теоретичних описів. Найбільш розповсюдженим і класичним варіантом інформаційного підходу є символічний підхід, який розуміє когнітивну систему людини як оперування над дискретними елементами інформації – символами [4; 9].

Біхевіористський підхід визначає ступінь оволодіння іноземною мовою перш за все як сформованість реакцій на іншомовні стимули та використовує досягнення структурної лінгвістики й біхевіоризму. Орієнтуючись на традиції та характерні цінності іншої країни, вмюючи релевантно відобразити свої знання у процесі комунікації, студенти стають повноцінними учасниками інтерактиву. Базисні принципи цього підходу стверджують, що:

- практичне заняття необхідно починати з діалогу;
- орієнтація на позитивний результат навчання;
- чітка постановка завдань та моделі його виконання;
- надання ключових фраз для здійснення мовленнєвої діяльності [7].

Ситуативний підхід практично передбачає оволодіння іноземною мовою з використанням моделі інтенсивного режиму з наступним усвідомленням їх значення і правил оперування ними. Основними характерними принципами використання цього підходу є:

- першочергове значення надається використанню усного мовлення;
- навчальний матеріал відтворюється спочатку усно, а лише згодом запам'ятовується й записується;
- під час навчально-виховного процесу використовується виключно мова, яка вивчається;
- використовуються головним чином загальноживані лексичні одиниці;
- пояснення граматичних структур відбувається від простого до складного;
- нові одиниці, що вивчаються, презентуються, опрацьовуються та використовуються ситуативно [9, с. 46]

На сучасному етапі розвитку педагогіки подальшим розвитком інтуїтивно-свідомого підходу є комплексний підхід. Зазначений підхід ґрунтується переважним чином на наступних засадах:

- переважна роль аудіювання та сприйняття на слух на першому етапі вивчення іноземної мови;
- формування навичок умінь та навичок усного мовлення поступовим шляхом, уникаючи при цьому використання методів та прийомів примусового характеру;
- поетапне оцінювання результативності кожного етапу навчання шляхом визначення досягнутих студентом успіхів;
- вивчення правил в процесі невимушеного спілкування;
- першочергове значення має можливість студента розуміти мову та те, що розуміють його, а виправлення помилок має другорядне значення;
- обов'язкове використання аудіо та відео матеріалів в тому разі, якщо викладач не є носієм мови, що вивчається [9, с. 348].

Таким чином, активний курс України на євроінтеграцію та поширення Болонської системи обумовлює необхідність оволодіння іноземною мовою. Різноманітність визначених підходів до вивчення іноземної мови дозволяє досить гнучко організувати та впроваджувати навчально-виховний процес, під час якого студенти не тільки отримують знання, але й формують необхідні уміння та навички. Разом з цим потрібно відмітити, що стрімкий розвиток інтеграційних процесів визначає необхідність подальшого удосконалення зазначених підходів на основі науково обґрунтованих та практично перевірених досліджень.

У подальшому планується більш детально розкрити особливості індивідуального підходу викладання англійської мови у студентів немовних факультетів.

Список використаних джерел

1. Артемчук Т. Про сучасні підходи до вивчення і викладання іноземних мов / Т. Артемчук // Рідна школа. – 2003. – № 9. – С. 47.
2. Бакаєва Г. Є. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Г.Є. Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок та інші. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
3. Коваленко О. Реформа рухається вперед / О. Коваленко // English. – 2003. – № 6 (150)

4. Нові технології навчання : Наук.-метод. Зб. / Кол. авт. – К.: Наук.-метод центр вищої освіти, 2004. – Спецвипуск. – 187 с.
5. Anburaj A. Innovative Methods of Teaching English Language / A. Anburaj, G. Christopher, Ni Ming // OSR Journal Of Humanities And Social Science. – 2014. – Vol. 19. – Issue 8. – P. 62-65.
6. Gömleksiz Nuri M. An Individual Approach in English Language Teaching: An Evaluation of Modular Teaching Environment and Modular Teaching / Nuri M. Gömleksiz // Educational Sciences. Theory and Practice. – P. 420 – 424. – [Electronic Resource]. – Mode of access : [http://www.academia.edu/1279604/An Individual Approach in English Language Teaching An Evaluation of Modular Teaching Environment and Modular Teaching](http://www.academia.edu/1279604/An_Individual_Approach_in_English_Language_Teaching_An_Evaluation_of_Modular_Teaching_Environment_and_Modular_Teaching)
7. Huitt, W. Classroom management: A behavioral approach / W. Huitt // Educational Psychology Interactive, 1996– Valdosta, GA: Valdosta State University. [Electronic Resource]. – Mode of access : <http://www.edpsycinteractive.org/topics/manage/behmgt.html>
8. Riabushko S. Interactive Training: New approaches to the Foreign Language Teachers' Training / S. Riabushko // English. – 2003. – №8 (152). – P. 7-8.
9. Richards J. Approaches and Methods in Language Teaching / J. Richards, Th. Rogers, 2014. – Cambridge : University Press House. – 410 p.
10. The Communicative Approach in English as a Foreign Language Teaching – [Electronic Resource]. – Mode of access : <http://www.monografias.com/trabajos18/the-communicative-approach/the-communicative-approach.shtml>

References

1. Artemchuk T. (2003) Pro suchasni pidkhody do vyvchennya i vykladannya inozemnykh mov Ridna shkola, № 9. S. 47.
2. Bakayeva H. Ye. Borysenko O.A., Zuyenok I.I. ta inshi (2005) Prohrama z anhliys'koyi movy dlya profesiynoho spilkuvannya. – K.: Lenvit, 119 s.
3. Kovalenko O. (2003) Reforma rukhayet'sya vpered English, № 6 (150).
4. Novi tekhnolohiyi navchannya (2004) Nauk.-metod. Zb. / Kol. avt. – K.: Nauk.-metod tsentr vyshchoyi osvity, 187 s.
5. Anburaj A., Christopher G., Ming Ni (2014) Innovative Methods of Teaching English Language OSR Journal Of Humanities And Social Science., Vol. 19., Issue 8., P. 62- 65ю
6. Gömleksiz Nuri M. An Individual Approach in English Language Teaching: An Evaluation of Modular Teaching Environment and Modular Teaching Educational Sciences. Theory and Practice., P. 420 – 424. [Electronic Resource]. – Mode of access : [http://www.academia.edu/1279604/An Individual Approach in English Language Teaching An Evaluation of Modular Teaching Environment and Modular Teaching](http://www.academia.edu/1279604/An_Individual_Approach_in_English_Language_Teaching_An_Evaluation_of_Modular_Teaching_Environment_and_Modular_Teaching)
7. Huitt, W. (1996). Classroom management: A behavioral approach. Educational Psychology Interactive. Valdosta, GA: Valdosta State University. [Electronic Resource]. – Mode of access : <http://www.edpsycinteractive.org/topics/manage/behmgt.html>
8. Riabushko S. (2003) Interactive Training: New approaches to the Foreign Language Teachers' Training English, №8 (152), P. 7-8.
9. Richards J., Rogers Th. (2014) Approaches and Methods in Language Teaching Cambridge : University Press House, 410 p
10. The Communicative Approach in English as a Foreign Language Teaching [Electronic Resource]. – Mode of access : <http://www.monografias.com/trabajos18/the-communicative-approach/the-communicative-approach.shtml>